

ХОРЕОЛОГІЯ

УДК 37; 792.8; 793.3

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ У РОЗДУМАХ ОЛЕГА СЕМЕНОВИЧА ГОЛДРИЧА

Олександр ПЛАХОТНЮК

Кафедра режисури та хореографії

Львівський національний університет імені Івана Франка.

вул. Наукова, 50/37, м. Львів, Україна, 79060

тел.: (+38032) 263-84-42, (+38066) 738-94-13, e-mail: vidlunnya@gmail.com

Розглянуто мистецькі погляди на хореографічне мистецтво України у діяльності хореографа, педагога, хореолога, Заслуженого працівника культури України Олега Голдрича, проблематику фахової і мистецької підготовки керівників хореографічних колективів.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, хореографічний колектив, хореологія, керівник аматорського (самодіяльного) колективу, хореограф-педагог, хореографічна лексика, український танець, балетмейстер, естрадний танець, сучасна хореографія.

Олег Семенович Голдрич (12.11.1938–01.10.2008 роки життя) провідний митець України, один із фундаторів професійної освіти для хореографів на Західній Україні, автор низки науково-методичних посібників, деякі з них видані двічі. Вато зазначити його праці, як “Барви Карпат” (1999 р.) [12], “Черемош” на Американському континенті” (2000) [2], “Методика роботи х хореографічним колективом” (2002, 2007) [4, 5], “Пісні отчого дому” (2002) [13], “Хореографія” (2003, 2006) [10, 11], “Музична хрестоматія” (2004) [7], “Танцюймо разом” (2006) [8], “Методика викладання хореографії” (2007) [3], “Ансамбль “Підгір’я” на Атлантиці” (2007) [1], “Муза мого життя” (2008) [6], “Улюблені пісні Олега Голдрича” (2010) [14], дві останні праці видані вже посмертно за сприянням Олега Кузика.

Олег Семенович ставив високі вимоги як до себе, так і до викладачів, котрі мають навчати майбутніх хореографів, артистів балету, керівників хореографічних колективів, з цього приводу він виловлювався: “Щоби викладати в училищі культури, необхідно стати добрим спеціалістом – не тільки знати бездоганно свій фах, але бути обізнаним в багатьох напрямках знань, літературі, історії та особливо культури й мистецтва” [6, с. 116].

Вагоме значення у професійному формуванні майбутніх спеціалістів виділяв ансамблевій формі навчання студентів, ще у 1962 році на основі тодішнього Львівського училища культури було задумано створення ансамблю народного танцю. О. Голдрич вважав, “що окрім доброї теоретичної підготовки повинна бути ще і сценічна практика. Саме вона, на мій погляд та переконання, дає досвід сценічної культури виконання, неповторної емоції від успішного виступу і вдячності глядачів, хвилювання і сльози під час невдач” [6, с. 117]. Він добре розумів, що

організація такого ансамблю потребує підтримки від адміністрації будь-якого вищого навчального закладу, оскільки, щоб студенти мали можливість удосконалювати свою майстерність, потрібно мати і відповідні умови, відповідного рівня керівника, лідера, тобто, того, хто може повести за собою молодь, і відповідне приміщення – великий балетний зал, щоб водночас можна було зібрати всіх студентів, і забезпечення костюмним фондом. Не завжди є змога все це втілити в життя: “Керівництво училища не могло збагнути, що такий колектив вимагає дуже багато організаційної уваги, відповідного приміщення та грошей на костюми” [6, с. 118], “... що повинен бути відповідний оркестр, необхідно закупити костюми на кожний танець. І тоді, напевне ми мали б в училищі хороший ансамбль танцю” [6, с. 125]. Важко тут не погодитися з автором цих слів. Це проблема і сьогодні не завжди вирішується у спеціалізованих вищих навчальних закладах, причин можна назвати безліч: відсутність фінансування, педагогічних годин для керівника, концертмейстера, та найбільше, що дивувало мене, у ще не такому великому педагогічному досвіді це нерозуміння того, що не можна виховати хорошого митця тільки за партою чи в репетиційному залі, справжній митець формується перед глядачем, а для цього часом варто і навчальний процес відкоригувати й у навчальні плани внести відповідні зміни. Тим більше зараз, коли вищим начальним закладам дано право самостійно вирішувати низку питань з фахової підготовки спеціалістів і відповідно є можливість коригувати і вносити зміни навчальних планів, програм відповідно до специфіки фаху, вимог часу.

У своїй статті “Тіні забутих танців” [9] за результатами перших зборів членів Хореографічної спілки України 28 січня 2004 року О. Голдрич висловив свої настанови керівникам хореографічних колективів, які були присутні. У них він звернув увагу як на організацію танцювального ансамблю, так і на підбір репертуару, як на особисті якості керівника-хореографа, так і на його професійні навички, як на підбір музичного матеріалу, так і на костюми виконавців танцю, культуру носіння національного костюма і поведінки під час виступу на сцені.

Зосереджуючись на музичному оформленні хореографічних творів О. Голдрич закликав до використання рідного фольклорного матеріалу, акцентував на якості фонограмного забезпечення “звертав увагу “дешеві” фонограми до танців у багатьох колективів області та гігантоманією деяких керівників. Адже “советський” час минув і ми повинні повернутися обличчям до фольклору, по-новому вивчати та пропагувати свій рідний танець” [9].

Дуже боляче і близько до серця сприймав Олег Семенович ті помилки, неточності, які допускають керівники та хореографи-постановники аматорських колективів при створенні нових композицій, не допускати поверхневого, не можна починати роботу над номером без глибокого дослідження вибраного матеріалу як основи для нових номерів, тут він наголошував “аби навчити дитину народного танцю, треба досконало знати танцювальну лексику того чи іншого народу (мова йде про український танець), окрім танцювальної мови, треба знати й народно-сценічний костюм, народну музику, народні обряди та багато інших потрібних компонентів, а також малюнок танцю, його драматургію та образ” [9]. Велике значення має думка, закладена у мистецькій твір, бо навіть найпростіший танець для дітей має нести у собі якийсь сенс, не можна опускатися до “квадратної” форми танцювання: “Деякі керівники колективів навіть не намагаються працювати над танцювальною програмою, а переходять до вивчення “підтанцювок” співакам, вони у них “ліплять” усе, що знають, що можна та чого не можна, зрозуміло, що так легше працювати, з

них тоді знімається всяка відповідальність постановника окремого танцювального номера, бо це ж не танець” [9].

Праця керівника танцювального ансамблю, хореографа, балетмейстера, викладача дуже важка і відповідальна, бо в наших руках виховання свідомої, освіченої, культурної, порядної молоді, а шукати “легких” грошей у хореографії це хибний шлях. Це видно з діяльності декількох аматорських колективів, що скерували свою діяльність на сучасну хореографію, при чому не маючи ніякого професійного, освітнього багажу знань з цього фаху або ж в іншому випадку взяли участь у модних телевізійно-танцювальних проектах, таких як “Майданс”, “Танцюють всі”, “Україна має талант” та інші, були на декількох “разових” майстер-класах з сучасного танцю, які досить часто проводять не провідні майстри сучасного хореографічного мистецтва, а такі ж учасники попередніх проектів, що танцювали десь в аматорських колективах, так п’ятим з боку у першій, а то і в останній лінії. Існує й інша категорія керівників – “сучасників” з великим хореографічним професійним стажем, зазначу “стажем”, а не досвідом. Вони вважають, що на сучасний танець легше заманити дітей, бо це модно, бо тут не потрібно докладати зусиль професійної підготовки, а увімкнув популярну музику, за принципом композиційної побудови народного танцю поставив “щось, не відомо що”. І вже цей результат представляють не тільки на концертах-звітах даного колективу, а цей на фестивалях, конкурсах хореографічних колективів. При спілкуванні з таким керівником на питання, у якому стилі ви працюєте, ніколи не почуєте чіткої відповіді. На жаль, вони усвідомлюють, що вони калічать дітей, та не хочуть собі у цьому зізнатися. З цього приводу Олег Семенович зазначав: “Ті керівники, котрі хочуть легкої праці, почали займатися так званим естрадним танцем, проте його вони також недостатньо знають, це видно у виступах їхніх колективів” [9]. Факт, але про це потрібно говорити, за звичай ці так звані “фахівці естрадного танцю” працюють у державних установах, хоча це і не дивно, бо якщо б вони працювали у комерційних, приватних, де діє принцип самоокупності то не витримали б жодної здорової конкуренції.

Ніколи О. Голдрич не був проти сучасного естрадного танцю, він говорив: “естрадний танець також дуже потрібний молоді, це, зрештою, є вимогою часу, але естрадний танець мусить бути оригінальним, виконаним на основі класичної хореографії”. Хочу зазначити, що під словами “естрадний танець” Олег Семенович мав на увазі весь спектр сучасної хореографії, він її знав і добре у ній розумівся.

Знайомство з Олегом Голдричем відбулося, коли я працював керівником підготовчих груп Народного ансамблю сучасного естрадного танцю “Ритми часу” Львівського державного палацу естетичного виховання учнівської молоді, на чолі з моїм першим учителем танцю Артуром Хазаном, та водночас танцював в основному складі ансамблю. Цей колектив проводить щорічний однойменний Всеукраїнський фестиваль сучасного естрадного танцю “Ритми часу”. О. Голдрич відзначив і сам колективів, і цей фестиваль як зразок для наслідування у своїй статті “Тіні забутих танців”, сказавши: “для прикладу можна взяти танці нашого українського ансамблю “Сузір’я” (тут він мав на увазі театр сучасної хореографії “Сузір’я Аніко”, художній керівник Аніко Юрійвна Рехвіашвілі. – О. П.). Чи навіть фестиваль естрадного танцю “Ритми часу”... де можна багато підчерпнути для своїх постановок у колективах” [9]. На одному з фестивалів “Ритми часу” головою журі був саме О. С. Голдрич, тут ми мали можливість поспілкуватися про перспективи розвитку сучасної хореографії в Україні. Далі мене доля з ним звела вже під час моєї праці у Львівському державному

училищі культури і мистецтв, де мені було надано можливість започаткувати професійну хореографічну освіту з сучасної хореографії, у вищому навчальному закладі першого рівня акредитації. Зазначу, що львівське училище тут було першим в Україні, серед подібних навчальних закладів, яке відкрило спеціалізацію “сучасна хореографія”. На жаль і перше, яке перестало проводити набір студентів на сучасну хореографію. Жоден екзаменаційний, заліковий чи відкритий урок з сучасного танцю в училищі не залишався без уваги маестро, після кожного з них було ґрунтовне обговорення з аналізом виконавської майстерності студентів та роботи викладача, поданого матеріалу, змістовності та логічності уроку.

Хореографічне мистецтво України – це широкий спектр можливостей у творчій діяльності для усіх поколінь хореографів-педагогів, балетмейстерів, танцівників. Саме розуміння цього повинно дати стимул для самовдосконалення, фахового зростання, не формально перед керівництвом установи, в якій працюєш, а у своїх очах, очах учнів та колег таких самих хореографів, керівників колективів, і не має значення яким саме танцем ти займаєшся, якщо це робиться з усією віддачею від щирого серця з душею, з розумінням свого призначення, професійно, грамотно з творчим, мистецьким пошуком – це завжди знайде свого шанувальника, вдячного глядача, та ніколи не пропаде, буде відповідно оцінене, приверне увагу митців і критиків хореографічного мистецтва.

Список використаної літератури

1. *Голдрич О. С.* Ансамбль танцю “Підгір’я” на Атлантиці : Сторінки щоденника / О. С. Голдрич. – Львів : Сполом, 2007. – 48 с.
2. *Голдрич О. С.* Барви Карпат: Танці з репертуару народного ансамблю пісні і танцю “Черемош” та народного ансамблю танцю “Полонина”. Творчий збірник для керівників танцювальних колективів / О. С. Голдрич. – Львів : Сполом, 1999. – 130 с.
3. *Голдрич О. С.* Методика викладання хореографії / О. С. Голдрич. – Львів : Сполом, 2006. – 84 с.
4. *Голдрич О. С.* Методика роботи з хореографічним колективом / О. С. Голдрич. – Львів : Каменярь, 2002. – 64 с.
5. *Голдрич О. С.* Методика роботи з хореографічним колективом: Посібник для студентів-хореографів навчальних закладів України I-II рівнів акредитації. – Вид. 2-ге, випр. та доп.) / О. С. Голдрич. – Львів : Сполом, 2007. – 72 с.
6. *Голдрич О. С.* Муза мого життя. Автобіографічний нарис / О. С. Голдрич // упоряд. О. Є. Кузик. – Львів : Сполом, 2008. – 280 с.
7. *Голдрич О. С.* Музична хрестоматія / О. С. Голдрич, С. І. Хитряк. – Львів : Край, 2003. – 232 с.
8. *Голдрич О. С.* Танцюймо разом: Танці з репертуару народних ансамблів вишів м. Львів: “Черемош”, “Полонина”, “Підгір’я” / О. С. Голдрич. – Львів : Сполом, 2006. – 288 с.
9. *Голдрич О. С.* Тіні забутих танців / О. С. Голдрич // Український шлях – № 7 від 19–25 лютого 2004 р.
10. *Голдрич О. С.* Хореографія : посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю / О. С. Голдрич. – Львів : Край, 2003. – 160 с.

11. *Голдрич О. С.* Хореографія : посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю / О. С. Голдрич. – Вид. 2-ге, доп. – Львів : Сполом, 2006. – 172 с.
12. *Голдрич О. С.* “Черемош” на Американському континенті: Сторінки щоденника / О. С. Голдрич. – Львів : Логос, 2000. – 114 с.
13. *Пісні отчого дому (Острожецькі пісні) / упоряд. О. С. Голдрич.* – Львів : Електрон, 2002. – 170 с.
14. *Улюблені пісні Олега Голдрича / упоряд. О. Є. Кузик.* – Львів : Край, 2010. – 304 с.

Стаття надійшла до редколегії 17.02.2014

Прийнята до друку 23.04.2014

CHOREOGRAPHY UKRAINE REFLECTIONS OF OLEGA GOLDRYCHA

Aleksandr PLAKHOTNYUK

*Department of Direction and Choreography
Lviv National University of the name of Ivan Franco
str. Naukova, 50/37, Lviv, Ukraina, 79060
tel.: (+38032) 263-84-42, e-mail: vidlunnya@gmail.com*

The article considers the artistic looks on the choreographic art of Ukraine in the activities of the choreographer, teacher, Choreology, Oleg Goldrich. The problems of professional and personal leadership training dance groups.

Key words: Choreography, dance collective, choreology, head amateur collective, a choreographic vocabulary, ukrainian dance, choreographer and teacher, variety art dance, modern choreography.

ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЕ ИСКУССТВО УКРАИНЫ В РАЗМЫШЛЕНИЯХ ОЛЕГА ГОЛДРЫЧА

Александр ПЛАХОТНЮК

*Кафедра режиссуры и хореографии,
Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Научная, 50/37 г. Львов, Украина, 79060,
тел.: (+38032) 263-84-42, e-mail: vidlunnya@gmail.com*

Рассматриваются художественные взгляды на хореографическое искусство Украины в деятельности хореографа, педагога, хореолога, Заслуженного работника культуры Украины Олега Голдрича. Проблематика профессиональной и личностной подготовки руководителей хореографических коллективов.

Ключевые слова: хореографическое искусство, хореографический коллектив, хореология, руководитель любительского (самодеятельного) коллектива, хореографическая лексика, украинский танец, хореограф-педагог, балетмейстер, эстрадный танец, современная хореография.